

Saksbehandler: Beate Fagerli

Saksdokumenter:

Rapport nr. 6/2011

Vebjørn L. Horsfjord

Rapport fra Porvoo-konferanse: "Churches responding to conflict"
Tallinn, 20.-23. februar 2011

Saker i de økumeniske organisasjonene

Porvoo

Sammendrag

2. – 3. oktober 2010 var representanter fra alle kirkene i Porvoofellesskapet invitert til København for å delta ved Den danske folkekirkes underskriving av Porvooavtalen.

Den danske folkekirke har vært med i hele Porvooprosessen, men valgte å vente med å skrive under selve avtalen. Dette har dels hatt sammenheng med forskjeller mellom folkekirken og de anglikanske kirkene i syn på bispeembetets praksis når det gjelder hvem som utfører ordinasjon av prester. I Danmark har bl.a. ordinasjon av prester funnet sted ved prost, der prost har fått fullmakt av biskop, en ordning som har vært umulig å akseptere for de anglikanske kirkene. Dels har Den danske folkekirke selv holdt igjen, på grunn av praksis hos de anglikanske kirkene, som ikke ordinerer kvinnelige biskoper. Men de anglikanske kirkene ordinerer kvinner til prestedtjeneste. Det er uforenlig med folkekirkens syn på ordinasjon til prest, som er den ordinerte tjenestes grunnlag for bispedtjeneste.

I de senere år har flertallet av Church of Englands biskoper gått inn for ordinasjon av kvinner til bispedtjeneste. Selv om dette ikke ennå er godkjent i engelsk kirkelov, har danskene tatt dette som et positivt signal. I tillegg har praksis med ordinasjon av prester utført ved prost opphørt.

Det var dermed duket for Den danske folkekirkes underskriving av Porvooavtalen og fullt medlemskap i Porvoofellesskapet. Biskoper fra alle Porvookirkene, samt medlemmene i Porvoo Contact group var invitert til felles bønnegudstjeneste i St. Alban's Church, en anglikansk kirke i København på lørdagen, og nattverdsgudstjeneste i København katedral søndag 3. oktober, med påfølgende signering av avtalen. På tross av en del indre uenighet om dett evalget i Danmark, ble det en flott feiring og markert som en stor begivenhet i Danmark.

For Den norske kirke som har felles røtter med Den danske folkekirke, er dette en gledelig begivenhet. Det betyr at Den danske folkekirke, som en av få nordiske kirker er fullt medlem av Porvoofellesskapet og Community of Protestant Churches in Europe, slik

som Den norske kirke. Fra Den norske kirke deltok bispemøtets preses, biskop Helga Haugland Byfuglien, og Porvoo Contact Group medlem Beate Fagerli.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar følgende saker til orientering:

1. Rapport fra Porvoo-konferanse: "Churches responding to conflict" Tallinn, 20.-23. februar 2011.
2. Informasjon om den danske signaturunderskrivingen

Rapport fra Porvoo-konferanse: "Churches responding to conflict"
Tallinn, 20.-23. februar 2011
v/Vebjørn L. Horsfjord

Konferansen samlet omlag 30 deltakere fra de fleste Porvoo-kirkene. Folkekirken (DK) deltok ikke, det gjorde heller ikke den lutherske kirken i Litauen. Det var også påfallende at Svenska Kyrkan bare hadde sendt én deltaker, mens mange av de anglikanske kirkene var tungt representert. Dermed var det en viss ubalanse mellom kirkenes representasjon.

Formålet med konferanse var på forhånd noe uklart. Det skyldtes trolig at det var ulike oppfatninger blant arrangørene (inkludert innenfor Porvoo Contact Group). Jeg kommer tilbake til det nedenfor.

Over de tre dagene arbeidet vi i plenum, i "verksteder" (små samtalegrupper) og "smågrupper" (også små samtalegrupper). Det var utpekt "key note listeners" som var til stede i verksteder og grupper. Disse rapporterte tilbake i to plenumssesjoner. I tillegg var det bibelstudium en time hver morgen, samt åpnings- og avslutningsgudstjeneste og kveldsbønner. Vi hadde også et møte med deler av ledelsen i den estiske lutherske kirken på deres kontor.

Arbeidsformen fungerte godt. Biskop Duleep de Chickera fra Sri Lanka sto for bibelstudiene. Sammen så vi på bibeltekster som behandler konflikter på ulike måter. Jeg ble klokere av dem. Innholdet fra bibelstudietimene var med i samtaler senere i konferansen, både i plenum og i grupper, og ble svært viktige for helheten i konferansen.

Det var fire innledninger i plenum: "Konflikten i Nord-Irland", "Et diakonalt perspektiv på konflikthåndtering", "Autoritet, konflikt og lederskap", og "Et psykologisk perspektiv på konflikthåndtering". Innledningen om Nord-Irland rettet oppmerksomheten vår mot en komplisert og voldelig konflikt som har utspilt seg innenfor Porvoo-felleskapets kjerneområde, og som etter mange år med vold nå har kommet inn i en roligere fase. Innsikten formidlet av biskop Trevor Williams som i ti år ledet forsoningssenteret Corremeela Community, satte farge på resten av konsultasjonen på en måte som var nyttig.

De øvrige presentasjonene var mer direkte orientert om hvordan man kan håndtere konflikt mellom og i kirkene. Det psykologiske perspektivet var nyttig og bidro til å løfte blikket i samtaler som ellers lett blir formet av teologisk språkbruk.

Av de fire innledningene ble tre gitt av anglikanske kirkeledere og den siste av en estisk psykolog. Åpnings- og avslutningsprekenen så vel som møteledelse var ved anglikanske biskoper. Tre av fire "key note listeners" var anglikanere, mens den fjerde var lutheraner bosatt i England. Med andre ord lå mye til rette for at anglikanske perspektiver skulle komme godt fram. Kjønnbalansen var heller ikke optimal. Blant innledere, møteledere og predikanter var ingen kvinner. Når dette er påpekt, må det legges til at vektleggingen av samtaler i smågrupper ga atskillig rom både for lutheranere og kvinner, og det var taleføre deltakere til stede i begge (noen ganger overlappende) kategorier.

Det håndfaste resultatet av konferansen er et kortfattet oppsummerende dokument som samler noen sentrale funn og anbefalinger. Et utkast ble utformet av sekretærene for

Porvoo Contact Group (som utførte en krevende jobb på en god måte under hele konferansen) og presentert for deltakerne i avslutningssesjonen, hvor det ble diskutert og kommentert. Det blir ferdigstilt av sekretærene og er derfor ikke konferansens eget dokument i streng forstand, men sekretærenes dokument som godt gjenspeiler samtalen og funnene.

En gjennomgangstone i dokumentet er at konflikt er uunngåelig og ikke utelukkende negativt, at konflikter best håndteres ved å lytte, vise respekt for ulikhet og være åpen for at man kan lære noe av "den andre". Punktene knytter seg i stor grad til hvordan konflikt mellom kirkene (i Porvoo-fellesskapet) kan håndteres. Jeg lar dette siste være utgangspunkt for noen friere kommentarer:

Kommentarer

I løpet av konferansedagene ble det gradvis klarere at formålet med konferansen var å finne måter å håndtere konflikt mellom Porvoo-kirkene. Den direkte bakgrunnen og underliggende konflikten er naturligvis knyttet til homofiildebatt. Det var en svakhet at formålet ikke ble gjort tydelig verken på forhånd eller ved åpningen av konferansen. Etter hvert ble det nødvendig å stille spørsmålet: Ble Nord-Irland, Sri Lanka og andre konflikter som ble brakt opp i verksteder (jeg deltok i en gruppe om interreligiøs og interkulturell konflikt) brukt nærmest instrumentelt kun for å bruke lærdommen i håndtering av disse interne kirkekonfliktene? Var det tilstrekkelig rom til å behandle øvrige konflikter med det alvor de fortjener? En mulighet er at disse konfliktene kan stille interne kirkekonflikter i relieff, men jeg er usikker på om det skjedde.

Jeg forstår (og forsto gradvis) at den innfallsvinkelen som var valgt, må sees i sammenheng med den rekken av konferanser om homofili som har gått forut for Tallinn-konferansen. Ønsket var å angripe problemstillingene fra en annen vinkel. Mens jeg i utgangspunktet kan sympatisere med tenkningen som ligger bak, ble jeg i løpet av Tallinn-dagene mer og mer i tvil om "konflikt" kan håndteres i det abstrakte uten at man henfaller til ganske allmenne og tannløse betraktninger som har begrenset anvendelsespotensial.

På den annen side var det også påfallende hvordan temperatur og skuldre gikk opp da ordet "homofili" omsider ble sagt høyt etter to dager der man gjentatte ganger hadde understreket hvor viktig det er å sette ord på hva konflikter dreier seg om.

På bakgrunn av disse til dels kritiske betraktningene tillater jeg meg å dele noen punkter som ikke var tilstrekkelig framme i samtalene og som jeg tror det bør reflekteres videre over dersom konflikthåndteringstilnærmingen skal tjene Porvoo-fellesskapet:

- **Ulike typer konflikter.** Det er mange ulike typer konflikter og ulike måter å gruppere dem. Det kan være relevant å skjelne mellom konflikter der det har skjedd noe galt (gjørne på begge sider av konfliktlinjen), og konflikter som dreier seg om uenighet. I førstnevnte tilfelle er det relevant å snakke om oppgjør og tilgivelse, men det kan være mindre rom for å "være til stede med den andre og se etter velsignelsen han bringer" (for å parafrasere et standpunkt i konferansen). Konflikten i Libya som utspilte seg mens vi var i Tallinn, kan være et slikt eksempel. Motsatt kan tale om tilgivelse bære galt av sted der en konflikt har utspring i saklig uenighet. Dette er egentlig åpenbart, men når man diskuterer "konflikt" i det abstrakte blir det likevel utydelig, og de "retningslinjene" man utvikler kan fort oppleves irrelevante i konkrete konflikter. I det virkelige liv (og antakelig mellom Porvoo-kirkene) vil man i neste runde oppleve at det er uenighet (konflikt) nettopp om hvilken type konflikt man står overfor: Har den ene eller andre kirke forbrutt seg mot spillereglene, eller står

man overfor saklig uenighet? Skal man arbeide videre med konflikt generelt, må man gjøre et grundigere arbeid med å forstå ulike konflikttyper.

- **Sosiologiske og psykologiske perspektiver.** For å håndtere konflikter ansvarlig vil man ha nytte av ikke-teologiske tilnærminger. Jeg tror både psykologi og sosiologi kan gi verdifulle innsikter. I samtalene blir ord som "tilgivelse" og "forsoning" fort dominerende, og man gir teologiske bud på hva "lederskap", "autoritet" og "makt" er og bør være. Dette kan være verdifullt, men det kan også bidra til at man overser at makt, lederskap og så videre finnes og utspiller seg i kirkene på måter som er ganske parallelle med slike fenomener i andre typer organisasjoner. La meg understreke at dette ikke er helt det samme som å advare mot at konflikter blir "åndeliggjort" eller "teologisert"; jeg foreslår snarere at teologiske konflikter bør analyseres også med rent sekulære analyseredskaper.

- **"Kirker" som subjekter.** Hva betyr det at "kirker" er subjekter i konflikter eller konflikthåndtering. Jeg vil anbefale at man som et tilleggsperspektiv ved siden av ekklesiologiske betraktninger vurderer dette med psykologiske og organisasjons-sosiologiske briller. Det kan være lærdom å hente fra både krigssituasjoner og mellommenneskelige konfliktsituasjoner, men man må tenke grundig gjennom hva man konkret mener med at "kirker" skal "bygge tillitsfulle relasjoner", "være ærlige", "lyttende" osv. Dette er egenskaper vi vanligvis tilskriver individer, og som til sjuende og sist må manifesteres i de enkeltpersoner som til enhver tid representerer kirkene.

- **Konsultasjon mellom kirker:** En direkte foranledning til konferansen er en påstått mangel på konsultasjon blant kirkene før vedtak knyttet til homofili har vært fattet. Jeg kjenner ikke forhistorien godt nok, men jeg foreslår at man undersøker nærmere hvor vesentlig den manglende konsultasjon er. Jeg testet følgende spørsmål på flere biskoper på tomannshånd: "Hvilken type konsultasjonsprosess ville være tilstrekkelig til at Svenska Kyrkans vedtak om homofile ekteskap skulle være akseptabel for deg/Porvoo-felleskapet?" Svarene var påfallende vage. Konsultasjon og bedre prosesser er utvilsomt viktige, men jeg tror også at ensidig oppmerksomhet om prosess kan bidra til å tåkelegge at det er selve vedtaket som oppfattes som problematisk.

Jeg deltar gjerne i videre samtaler om konflikt med utgangspunkt i disse observasjonene og takker for øvrig for muligheten jeg fikk til å delta på denne konferansen som i hvert fall ga meg personlig større forståelse av konflikt og kirkerelasjoner.

Tallinn, 23. februar 2011

